

Gondolatok az ipar jövőjéről és az iparpolitikáról

Reflections on the Future of Industry and Industrial Policy

Csath Magdolna

Kutatóprofesszor, Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Absztrakt

A jelen írás az ipar szerepének újraértékelésével, a fenntarthatósággal való kapcsolatával és általában az ipar szerkezeti változásának szükségességével foglalkozik. Érvel amellett, hogy a korszerű ipar olyan fontos gazdasági ágazat, amely képes arra, hogy nagy hozzáadott értéket állítson elő, és jó minőségű munkahelyeket teremtsen. Jövője azonban attól függ, hogy mennyire tud átalakulni, bekapcsolódni az energia- és anyagtakarékos körforgásos gazdaságba. Ezt a folyamatot az állami iparpolitikáknak, iparstratégiáknak támogatniuk kell. Az írás a magyar ipar, illetve annak legnagyobb szegmense, a feldolgozóipar szerkezeti problémáit is megvilágítja bizonyítva, hogy ahhoz, hogy a magyar gazdaság ne kerüljön fejlődési csapdába, jelentős szerkezeti átalakulásra van szükség az iparban, amely nem képzelhető el jövőorientált, a változásokat támogató iparpolitika és iparstratégia nélkül.

Kulcsszavak: iparpolitika, titángazdaság, termelékenység, ágazati hozzáadott érték, beruházás

JEL kódok: L22, L25, L52, O12, O25

Abstract

The paper deals with the reassessment of the role of industry, its relationship with sustainability and the need for its structural change. It argues that modern industry is an important economic sector capable of producing high added value and creating high-quality jobs. However, its future depends on the ability to transform itself into an energy and material-efficient circular economy. Public industrial policies and

strategies must support this process. The paper also sheds light on the structural problems of Hungarian industry and its largest segment, the manufacturing industry, demonstrating that in order to prevent the Hungarian economy from falling into a development trap, a significant structural transformation of industry is needed, which cannot be imagined without a future-oriented industrial policy and strategy.

Keywords: industrial policy, titanium economy, productivity, sectoral added value, investment

JEL codes: L22, L25, L52, O12, O25

Bevezetés

Az iparpolitika, iparstratégia¹ feladata az ipar körülményeinek olyan alakítása, amely lehetővé teszi annak versenyen alapuló, egészséges fejlődését. Különösen nagy szerepe van akkor, amikor nagy változások zajlanak a világgazdaságban, és a jövőbeli sikerhez az iparban is szerkezeti átalakulásra van szükség.

Mazzucato (2018) szerint az átalakulásban az államnak is szerepet kell vállalnia, elsősorban az innováció és a termelékenységjavítás ösztönzésével. Korunkban nagy hangsúlyt kap a fenntarthatóság is, amely megköveteli, hogy az iparban létrejőjenek az erőforrás takarékoságot lehetővé tevő körforgásos megoldások.

Az Európai Unió és az Egyesült Államok kormánya egyaránt támogatja a „zöld átállást” az iparban. Ugyanakkor jelentős méreteket ölt a nemzetközi verseny is, amelynek egyik eszközeként a kormányok a csúcstechnológiai ágazatok támogatásával akarják megtartani, illetve megerősíteni a gazdasági versenyképességet. Egyre inkább úgy tűnik, hogy ebben a versenyben, a korábbi szakmai véleményekkel ellentétben, amelyek szerint a fejlődés iránya a szolgáltatások arányának növekedése a gazdaságban, újra felértékelődik az ipar, azon belül a feldolgozóipar, mint olyan ágazat szerepe, amely nagy hozzáadott érték előállítására és jó minőségű munkahelyek teremtésére is képessé tud válni. A munkahelyek kapcsán azonban vita van arról, hogy ténylegesen mennyi új és jó minőségű munkahely teremtése várható az ipartól, illetve hogy a jelentős átalakulások következtében mennyi fog megszűnni. Hiszen a jól ismert IPAR4² koncepció

1 A kettő között az időhorizont a különbség. A stratégia hosszabb, a politika rövidebb időtávra fogalmaz meg célokat és akciókat. Így mindkettőre szükség van.

2 A terminológiát Klaus Schwab, a Világgazdasági Fórum alapítója kezdte el népszerűsíteni „A negyedik ipari forradalom” című könyvében.” (Schwab, 2017).

ció éppen olyan technológiai forradalomról szól, amely a digitalizáció és robotizáció terjedésével munkahelyeket szüntet meg. Kapcsolódó fogalom az intelligens gyár,³ amelynek jellemzője, hogy szinte teljesen automatizált, emberek közreműködése nélkül működik. Az ipari átalakulás lényege, hogy a termelés minél inkább robotizált, automatizált legyen, minimális emberi beavatkozással, inkább gép-gép kapcsolattal működjön. A fő cél ezzel a termelékenység növelése, az élőmunka géppel való kiváltása. Más vélemények szerint azonban szakemberekre mindig szükség lesz. Csak az egyszerűbb munkahelyek szűnnek meg, de átképzéssel, továbbképzéssel a felszabaduló munkaerő nagyobb hozzáadott értéket előállító, tudásintenzívebb területeken tud majd elhelyezkedni. A folyamatban kulcskérdés, hogy az ipar szerepének újbóli felértékelését hogyan segítheti a mindenkori iparstratégia és iparpolitika. Hangsúlyozni kell, hogy ez a felértékelődés nem jelentheti azt, hogy a kormányoknak a meglévő szerkezetek, meglévő ágazatok fennmaradását, a válság hatásai alóli kimentését kellene segíteniük. Éppen ellenkezőleg: szerepvállalásuknak kimondottan a megújulást, az átalakulást kell szolgálnia. Ehhez természetesen az első lépés az objektív helyzetértékelés.

1. Az USA iparának újjáéledése és a „titángazdaság”

Hermann Simon: *Rejtett Bajnokok a 21. században* című angol nyelvű könyve 2009-ben jelent meg és nagy világsiker lett (Simon 2009). Sok nyelvre, közöttük magyarra is lefordították. (Simon, 2010). A könyv sikerét annak köszönhetjük, hogy bizonyította az iparvállalatok, közöttük is a különleges, innovatív termékekkel a piaci réseket kiszolgáló kis- és közepes méretű cégek fontosságát. A szerző így ír: ezeket a cégeket gyakran azért tekinthetjük „rejtetteknek”, mert a fogyasztó közvetlenül nem is találkozik a termékeikkel. Sokan úgy kapcsolódnak be a termelési értékláncokba, hogy termékeik más termékekbe épülnek be. Amit viszont gyártanak, az különleges, egyedi és gyakran egyedül vannak vele a világpiacon. Azért, hogy egyedül is maradhassanak, állandóan innoválnak, tovább javítják, tökéletesítik terméküket. Versenyelőnyük ezért az innovativitás, a minőség és az ügyfélközelség.

Hermann Simon gondolatai korunkban újjáéledni látszanak. Három amerikai szerző, Padhi, Batra és Santhanaw (2022) „A titán gazdaság”⁴ címmel írt könyvet arról, hogy korunk szolgáltatások felé haladó gazdasági szerkezetében vannak olyan rejtett amerikai iparvállalatok, amelyek kiemelkedően innovatívak és sok ember foglalkoztatnak. A szerzők állítása szerint az iparnak továbbra is nagy, sőt növekvő jelentősége van a

3 Smart factory

4 „The Titanium Economy”

gazdaságban, jelentős szerepet tölt be az innovációban, azon belül a zöld átmenetben és az új és jó munkahelyek teremtésében. Vezet a digitalizációban és vezető szerepet játszhat a körforgásos gazdaság kialakításában. Továbbá fenntartható módon növekedhet és erősítheti a helyi közösségeket. Emellett ezek a cégek pénzügyileg is sikeresek. A szerzők így fogalmazzák: körülbelül 4000 céget lehet besorolni a „titán gazdaságba”. Ezek a cégek az elmúlt 10 évben folyamatosan 11-15 százalékos tőkeemegtérülést értek el. Magántulajdonban lévő kis- és közepes vállalatokról van szó, de sikereik ellenére nincsenek általánosan jól ismert márkáik, mint a nagycégeknek. A „titán” nevet a szerzők azért választották ezekre a cégekre, mert olyan ellenállók, mint a titán.⁵ Egyik ilyen az az Qorvo nevű cég, amely a mobiltelefonok egyik kritikus alkatrészét gyártja egyedülként a világon, és 2022-ben 8900 munkavállalót foglalkoztatott. A szerzők szerint a „titán gazdaság” az amerikai ipari újjászületés titkos fegyvere, amely a 4. ipari forradalom korában biztosítani fogja a gazdasági vitalitást és megerősíti az amerikai gazdaság globális versenyképességét. A McKinsey szaktanácsadó cég egyenesen ipari reneszánszról, újjáéledésről beszél (McKinsey & Co. 2022).

Jelenleg az ipar csupán a GDP 11 százalékát⁶ és a közvetlen foglalkoztatás 8 százalékát teszi ki, viszont a beruházások 20, a termelékenység növekedés 35, az export 60, és a kutatás-fejlesztés (K+F) 70 százalékát ez az ágazat adja. Jellemzi ezeket a cégeket az is, hogy folyamatosan továbbképzik a munkaerőt. Ezek az eredmények az ágazat növekedési lehetőségeit erősítik. Az írás szerzői szerint ezek a cégek segíthetnek a globális értékláncok rövidítésében, a termelő tevékenységek „hazahozatalában”, amivel jelentős számú új munkahely jöhet létre. A siker kulcsa azonban a további digitalizáció, a még több jól képzett munkaerő és további termelékenység növelés lesz. A The Wall Street Journal így méltatta a „The Titanium Economy” könyvet: újra éled az amerikai szellem, ellenőrzésünk alá vonjuk jövőnket, újra gyártunk Amerikában (Cain, 2022).

Végsősoron a szerzők azt hangsúlyozzák, hogy a nemzetgazdaság jövőbeli sikeréhez is fontos az ipar. Az amerikai szemlélet szerint tehát elsősorban a mozgékony, agilis, innovatív kiscégek erősíthetik meg az amerikai ipart, amely korábban jelentősen veszített versenyképességéből. Ezek a cégek pedig sok új munkahelyet tudnak létrehozni. Megerősödésüket részben a jól célzott iparstratégiától és a piaci tőkebefektetések bővülésétől várják az elemzők.

5 A „titán” a periódusos rendszer egyik eleme. Nagy szilárdságú fém, ellenáll a korróziónak. Más fémekkel ötvözve a repülőgépiparban, a hadiiparban, az autóiparban és az űrhajózásban használják.

6 Az EU átlagérték 2021-ben 20 százalék

2. A magyar ipar és feldolgozóipar főbb jellemzői

A KSH meghatározása szerint az ipar három nemzetgazdasági ágat foglal magában: a feldolgozóipart, a bányászatot és az energiaipart. Az ipar 2021-ben a nemzetgazdaság bruttó hozzáadott értékéből folyó alapáron számolva 22,5 százalékot tett ki. Aránya egyébként 2015 óta folyamatosan csökken (KSH, 2022). A magyar ipar jövője szempontjából kulcskérdés a szerkezet korszerűsödése, ami a nagy hozzáadott értéket előállító ágazatok arányának növekedését és a termelékenység általános emelkedését kell, hogy jelentse. Alacsony termelékenységi szinttel nemcsak versenyezni nem lehet, de nagy a valószínűsége a fejlődési csapdába kerülésnek is. A nagy hozzáadott érték előállításához viszont fontos a beruházás, még pedig nemcsak a gépekbe, hanem a tudásba, képességekbe és az egészségbe való beruházás is.

2.1. Bruttó hozzáadott érték és foglalkoztatás

A gazdaságszerkezeti elemzések gyakran érvelnek úgy, hogy az ipar aránya a bruttó hozzáadott értékéből a fejlett gazdaságú országokban csökkenő tendenciát mutat, és a szolgáltatásoké, különösen a tudásalapú szolgáltatásoké nő.

Viszont az 1. táblázatban azt látjuk, hogy bár a nemzetközi versenyképességi és innovációs rangsorokban élenjáró Svédország, Dánia és Finnország esetén alacsony az ipar aránya, viszont ez az arány az elmúlt három évben például Svédországban és Finnországban enyhe emelkedést mutat. Igaz, így is jelentős mindhárom gazdaságban a szolgáltatások aránya. De magas a szolgáltatások aránya Ausztriában is. A V4-ek között pedig Magyarország vezet.

1. táblázat. A bruttó hozzáadott érték megoszlása (2019, 2021, %)

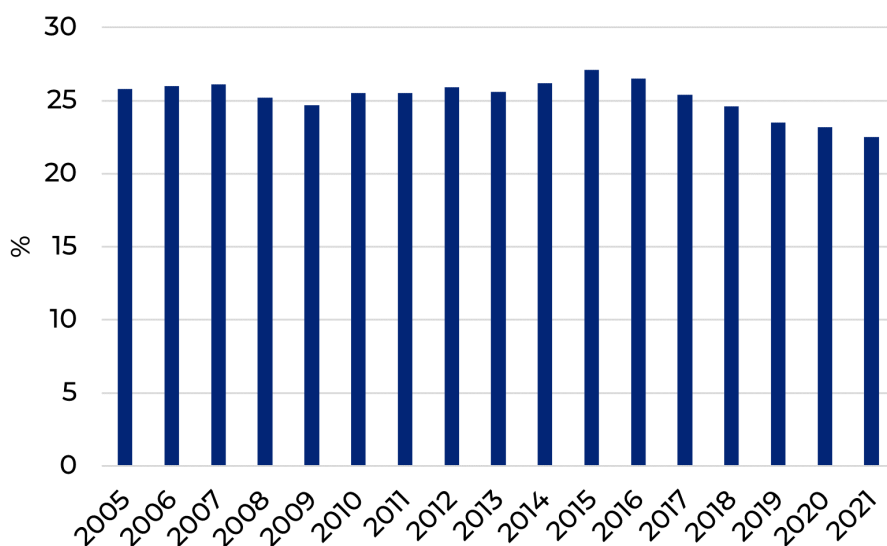
Forrás: Eurostat (2022)

Ország	Ipar			Szolgáltatás		
	2019	2021	Változás	2019	2021	Változás
Magyarország	23,5	22,5	-1,0	66,9	67,4	+0,5
Csehország	29,3	27,7	-1,6	63,0	64,7	+1,7
Lengyelország	24,8	25,1	+0,3	64,8	65,4	+0,6
Szlovákia	26,6	25,6	-1,0	64,7	66,4	+1,7
Ausztria	21,6	21,6	0,0	70,6	69,8	-0,8
Németország	25,0	24,0	-1,0	69,2	69,6	+0,4
Dánia	18,3	16,7	-1,6	74,7	76,7	+2,0
Svédország	18,2	18,8	+0,6	73,7	74,2	+0,5
Finnország	20,2	20,7	+0,5	69,7	69,0	-0,7
EU átlag	20,0	20,0	-	72,8	72,7	-0,1

A V4 országokra és Németországra az ipar magas aránya a jellemző. Ebben nyilván megmutatkozik a német járműipar erős jelenléte a V4-ekben és Németországban egyaránt. Az 1. ábrán az ipar bruttó hozzáadott értékéből való részesedésének változását látjuk Magyarországon a 2005-2021 között. Jelentős változás nem érzékelhető, az arány általában magas. Egy-egy évben újabb beruházások következtében a termelés beindulása enyhe növekedést mutat. Kisebbségi csökkenés 2019-től tapasztalható, de ez összefügg a pandémia okozta beszerzési hiányok miatti leállásokkal.

1. ábra. Az ipar részesedése a bruttó hozzáadott értékéből (folyó alapon számítva)

Forrás: KSH (2022)

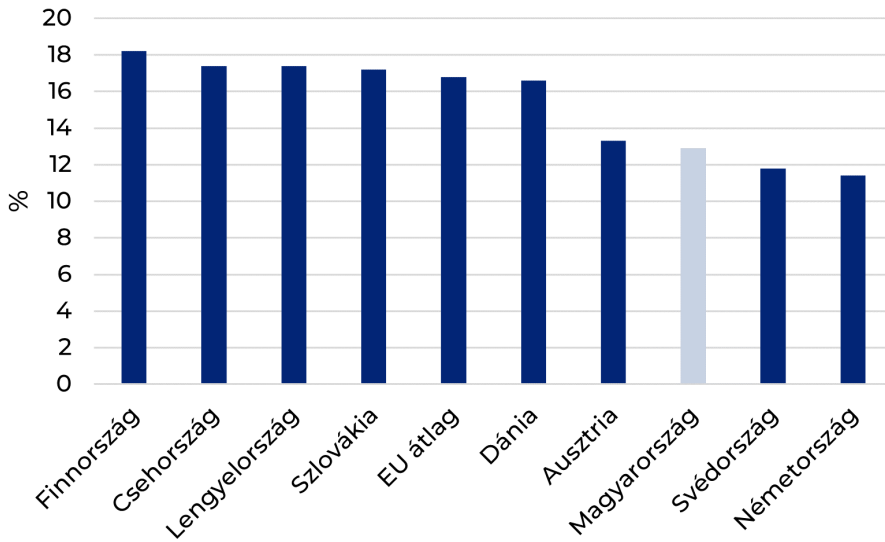

Érdeemes további részleteket is kibontani. A 2., 3. és 4. ábrán a feldolgozóipari bruttó hozzáadott érték adatokat látjuk cégméret szerinti bontásban néhány EU-s országra. Az adatok arra figyelmeztetnek, hogy egyrészt a magyar kisvállalkozások hozzáadott érték termelése – az esetenkénti állításokkal szemben – egyáltalán nem rossz, hiszen jobb az értéke a német és a svéd kisvállalatokénál és közel van az osztrák értékhez.

Továbbá a Magyarországon működő nagyvállalkozások hozzáadott érték előállítására nem kiemelkedően magas – bár értéke a V4-ek között a legjobb – de magasabb a német és a svéd adat is. Szerkezeti szempontból tehát a feldolgozóiparban általában tekintve a magyar adatok se nem kiugróan gyengék, se nem feltűnően jók.

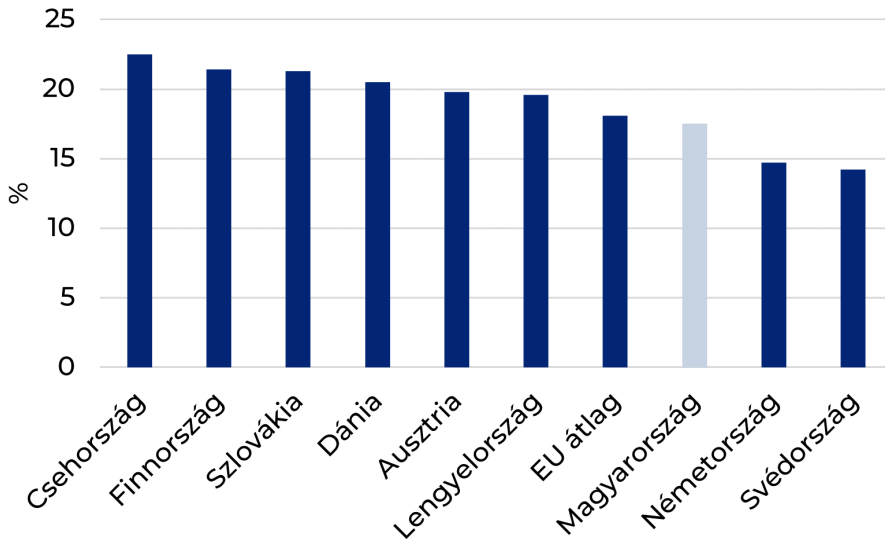
2. ábra. Bruttó hozzáadott érték a feldolgozóiparban, a kisvállalkozásokban (50 fő alatt, 2019)

Forrás: Eurostat (2022)

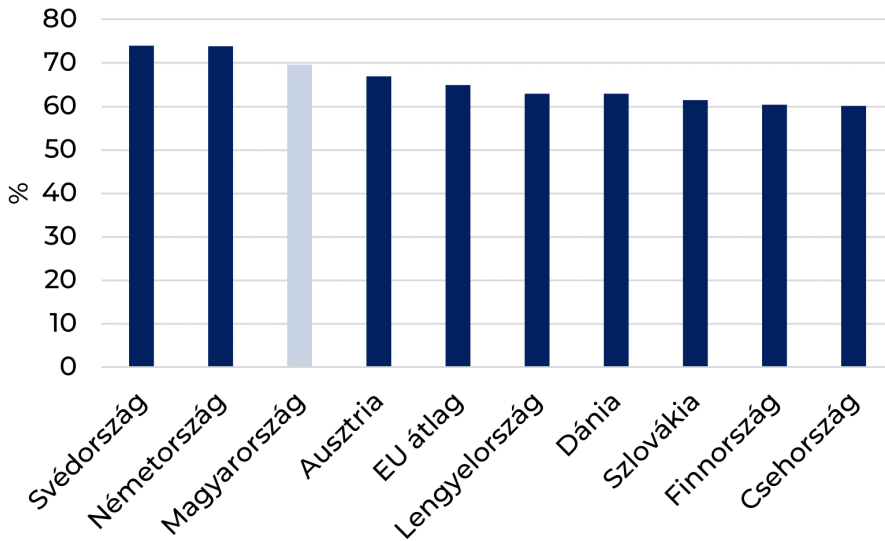
3. ábra. Bruttó hozzáadott érték a feldolgozóiparban, a közepes méretű vállalkozásokban (50-249 fő között, 2019)

Forrás: Eurostat (2022)

4. ábra. Bruttó hozzáadott érték a feldolgozóiparban, a nagyvállalatok körében (249 fő fölött, 2019)

Forrás: Eurostat (2022)

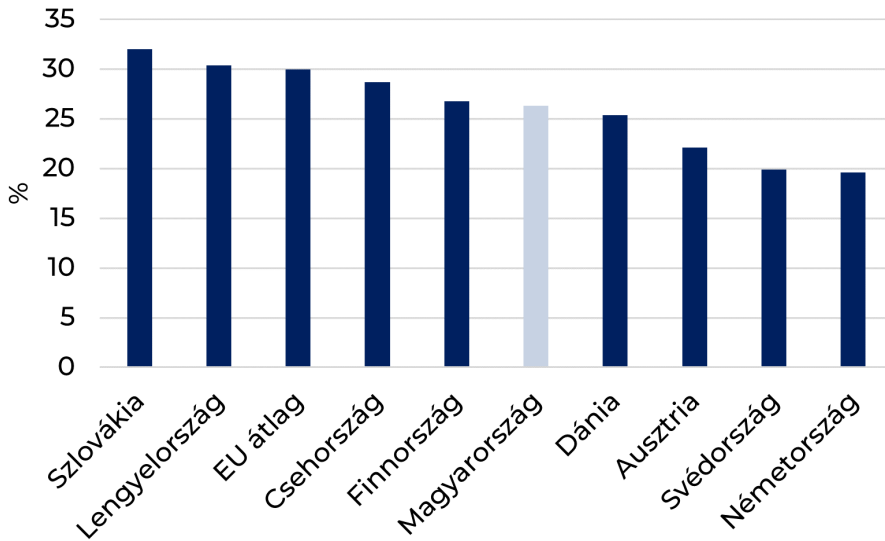

Érdeemes megvizsgálni a foglalkoztatást is, szintén cégméret szerinti bontásban. Az 5., 6. és 7. ábrán cégméret szerint látjuk a feldolgozóipari foglalkoztatási adatokat. Azt tapasztaljuk, hogy az Eurostatban elérhető 2019 évi cégméret szerinti foglalkoztatási adatok a kisebb cégek fontosságát mutatják a foglalkoztatás szempontjából. Érdeemes figyelni arra, hogy régióinkban különösen fontos szerepet játszanak a kisebb vállalkozások a foglalkoztatásban, amely a támogatási politikákban nem szokott visszatükröződni. Hiszen jelentős vissza nem térítendő állami beruházási támogatásokat inkább a nagyvállalatok szoktak kapni.

A nagyvállalatokra inkább jellemző az értékláncba szervezett működés és az alacsonyabb hozzáadott értéket előállító összeszerelő munka, amely a jövőben, a digitalizáció és robotizáció előrehaladtával nagyobb eséllyel szűnhet meg. Összességében az adatok arra figyelmeztetnek, hogy hozzáadott érték és foglalkoztatás szempontjából egyaránt nagy fontosságot kellene tulajdonítani egy hazai iparstratégiában a hazai kisvállalkozási szektornak.

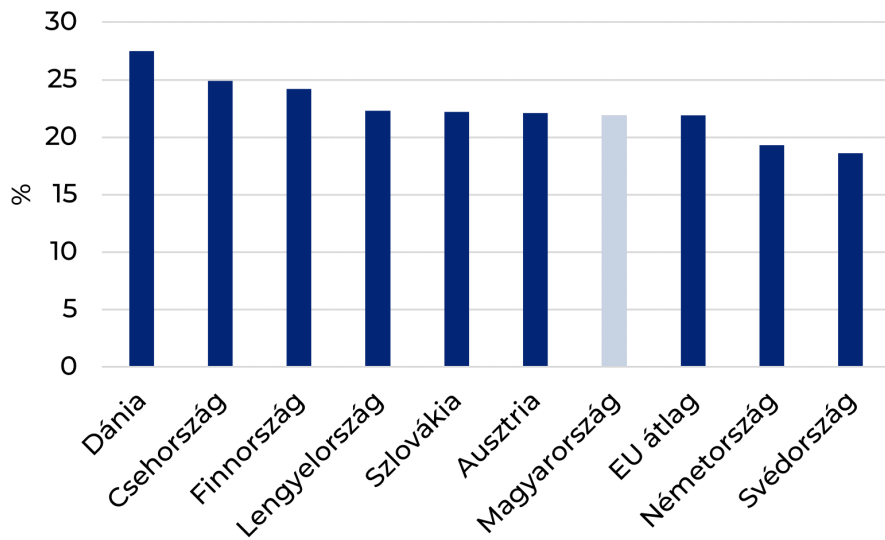
5. ábra. Feldolgozóipari foglalkoztatás néhány EU-s országban a kisvállalatok körében (50 fő alatt, 2019)

Forrás: Eurostat (2022)

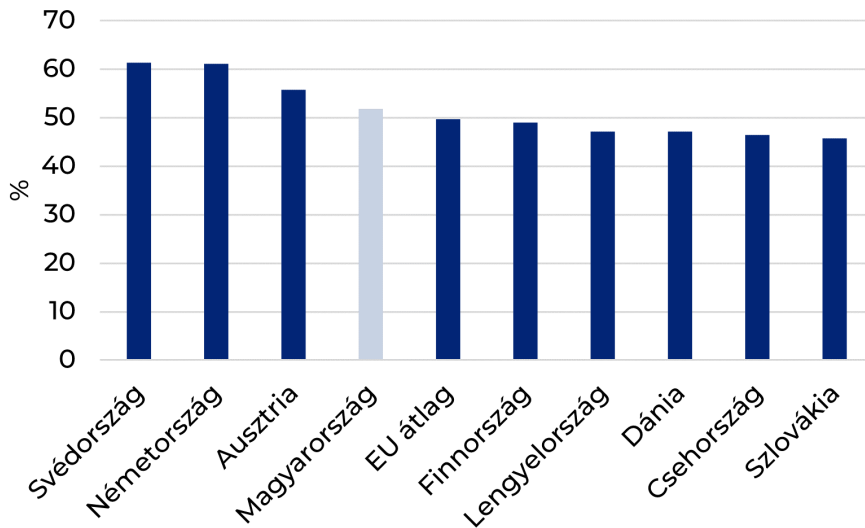
6. ábra. Feldolgozóipari foglalkoztatás néhány EU-s országban a közepes méretű cégek körében (50-249 fő, 2019)

Forrás: Eurostat (2022)

7. ábra. Feldolgozóipari foglalkoztatás néhány EU-s országban a nagyvállalatok körében (249 fő fölött, 2019)

Forrás: Eurostat (2022)

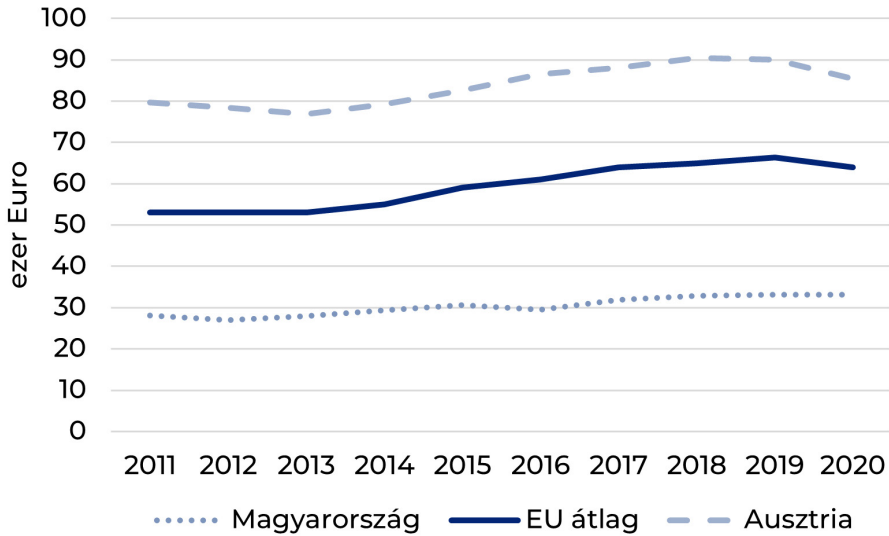
2.2. Termelékenység

A gazdasági szerkezet kulcskérdése a termelékenység, ami összefügg a hozzáadott érték nagyságával. A 8. ábrán a magyar, osztrák és az EU-s átlag termelékenységi szintet látjuk, amit az egy foglalkoztatottra jutó bruttó hozzáadott értékkel mérünk. A magyar termelékenység bár javuló tendenciát mutat, de messze elmarad az osztrák értéktől és az EU-s átlagtól is. Ráadásul az EU-s átlaghoz mérve lassabb a javulás 2011-ről 2020-ra: a magyar érték 14,6 százalékkal, az EU átlag pedig 20,8 százalékkal javult. Az osztrák értéknek 2020-ban – enyhe romlása ellenére is – a magyar csupán 38,8 százaléka.

A feldolgozóipari termelékenységet látjuk a 9. ábrán a V4-ek és néhány fejlett ország esetén. A dán érték kiugróan magas, amelyeket a svéd, az osztrák és a finn érték követ. Fel kell figyelni a relatív alacsony német termelékenységi adataira. A V4-ek adatai messze elmaradnak a fejlett országok adataitól. Közöttük, bár nem sokkal, de a magyar adat egy kicsit magasabb. A termelékenységi adatok átlag feldolgozóipari adatok, amelyek elrejtik a jelentős ágazati különbségeket. Pedig az ágazati szerkezet alakítása szempontjából éppen ezek az igazán figyelemre méltó adatok.

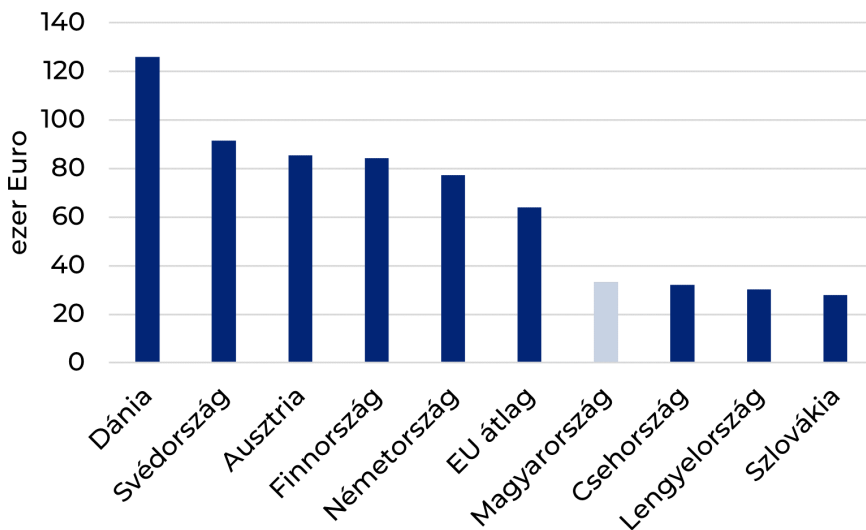
8. ábra. A magyar, osztrák és az EU27 átlag valós termelékenység (egy foglalkoztatottra jutó bruttó hozzáadott érték, ezer Euro) alakulása a feldolgozóiparban 2011-2020

Forrás: Eurostat (2022)

9. ábra. Valós termelékenység (egy foglalkoztatottra jutó bruttó hozzáadott érték, ezer Euro) a feldolgozóiparban néhány EU-s országban, 2020

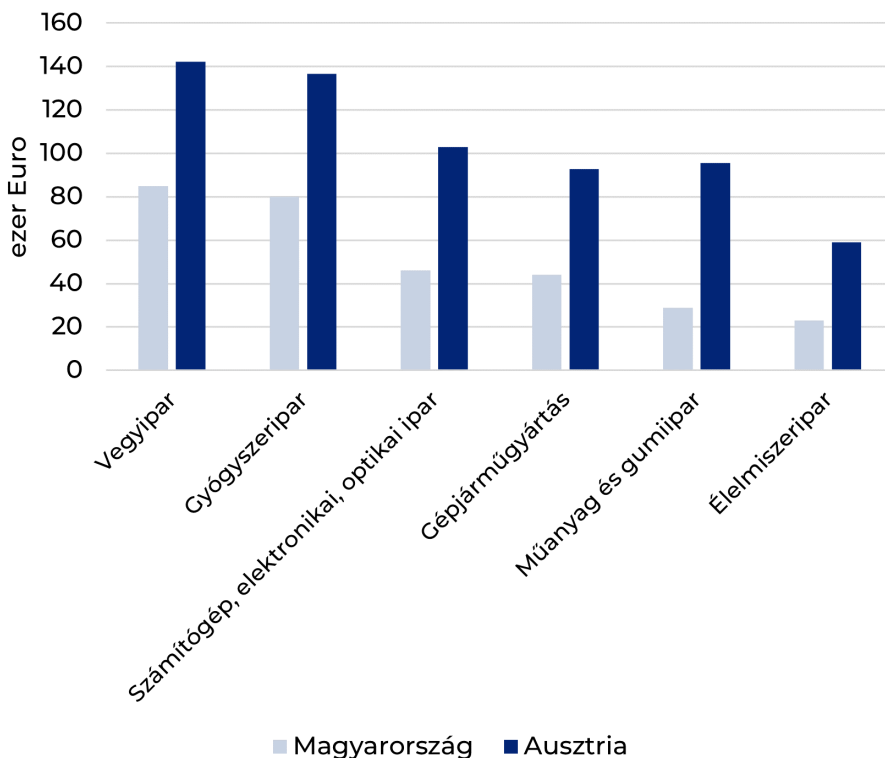
Forrás: Eurostat (2022)

A 10. ábrán azt látjuk, hogy Magyarországon és Ausztriában egyaránt a gyógyszeriparban és a vegyiparban a legmagasabb a termelékenység. Ugyanakkor az osztrák ágazati adatok kiegyenlítettebbek, mint a magyarok. Ez arra enged következtetni, hogy a hozzáadott érték nagyságában kisebbek az osztrák ágazati különbségek, ami valószínűleg az általánosabban magasabb innovációs szintnek és beruházási értékeknek köszönhető. A magyar ágazati termelékenységi különbségek viszont nagyok. Például a gyógyszeripar esetén a magyar érték az osztráknak 58,6 százaléka, gépjárműgyártás esetén 47,4 százaléka, viszont a műanyag és gumiipari ágazatban mindössze 30,3 százaléka miközben közismert, hogy a gépjárműgyártás és a gumigyártás jelentős állami beruházási támogatásokat kapott. Figyelemre érdemes az alacsony, az osztráknak csupán 38,8 százalékát jelentő élelmiszeripari termelékenységi adat is. Azt érzékeltetheti, hogy még mindig magas a kevésbé feldolgozott, azaz alacsony hozzáadott értéket tartalmazó termékek aránya. A hozzáadott értéket és a korszerűsítést a nagyobb hozzáadott érték termelés lehetőségét megteremtő beruházások jelentősen befolyásolják.

10. ábra. Egyes ágazatok valós termelékenysége (egy foglalkoztatottra jutó bruttó hozzáadott érték, ezer Euro) Magyarországon és Ausztriában, 2020

Forrás: Eurostat (2022)

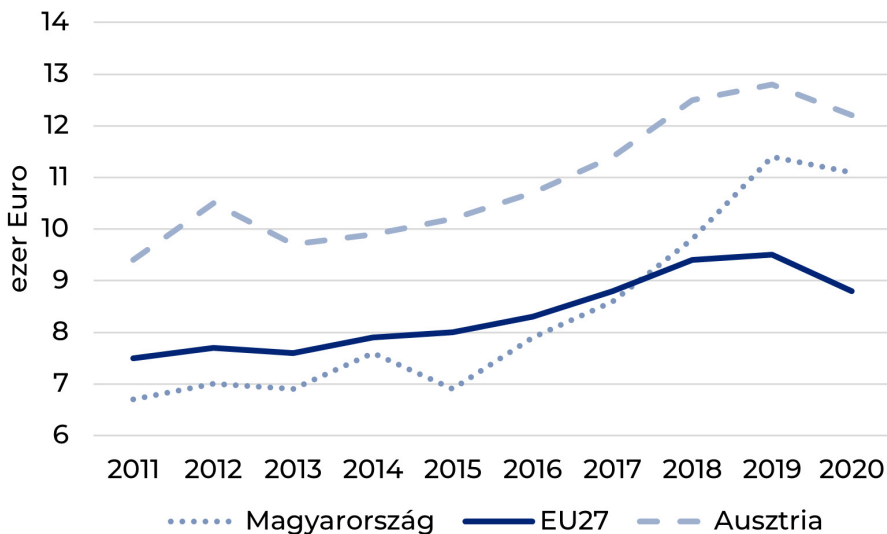

2.3. Beruházások a feldolgozóiparban

A 11. ábrán az egy foglalkoztatottra jutó feldolgozóipari beruházások értékét látjuk Magyarországon, Ausztriában és az EU-ban átlagosan a 2011-2020-as időszakban. A magyar értéknél folyamatos emelkedést látunk, de értéke így is minden évben jelentősen alacsonyabb, mint a magasabb termelékenységű osztrák feldolgozóiparban, sőt az utolsó három év kivételével az EU-s átlagnál is alacsonyabb. A beruházások bontása nem ismert, de valószínűsíthető, hogy Magyarország esetén úgynevezett megfogható⁷ azaz gépi és technológiai beruházásokról van szó. Ezt valószínűsíti, hogy a nem-megfogható⁸ beruházások, amelyek az Európai Beruházási Bank szerint (EIB, 2020) a kutatás-fejlesztést, a felnőttképzést és a szervezeti-vezetési beruházásokat foglalják magukban, Ausztriában jelentősen magasabbak. Ez pedig azért fontos kérdés, mivel az egy foglalkoztatottra jutó bruttó hozzáadott érték teremtésére a megfogható és a nem-megfogható, tudásberuházások szinergikus együttese van növelő hatással.

11. ábra. Az egy foglalkoztatottra jutó beruházás értéke (ezer Euro) a feldolgozóiparban Magyarországon, Ausztriában és az EU27-ben átlagosan (2011-2020)

Forrás: Eurostat (2022)

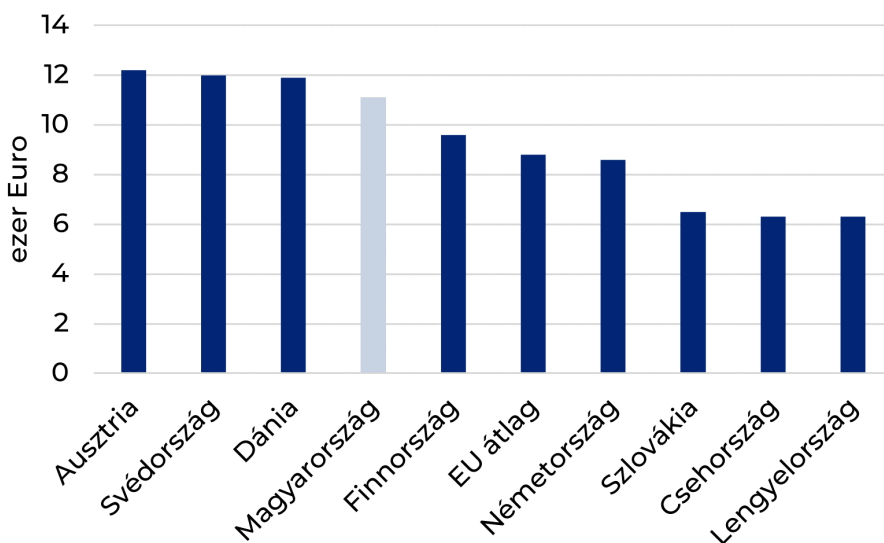
7 tangible

8 intangible

A 12. ábrán az egy foglalkoztatottra jutó feldolgozóipari beruházási értéket látjuk a V4-ekben és néhány fejlett gazdaságú EU-s országban. Azt látjuk, hogy ez az érték a fejlett gazdaságú országokban jelentősen magasabb, mint a V4 országok közül háromban. 2020-ban – és ahogyan azt a 11. ábrán láttuk, 2019-ben is – a magyar érték megugrott. 2020-ban a V4-ek között a magyar érték a legmagasabb, ami valószínűleg összefüggésben lehet a magasabb magyar termelékenységi szinttel is (9. ábra). Azonban most is átlagos értékekről beszéltünk. Érdekes ezért megvizsgálni néhány feldolgozóipari ágazat adatait is.

12. ábra. Az egy foglalkoztatottra jutó beruházás értéke (ezer Euro) a feldolgozóiparban néhány EU-s országban, 2020

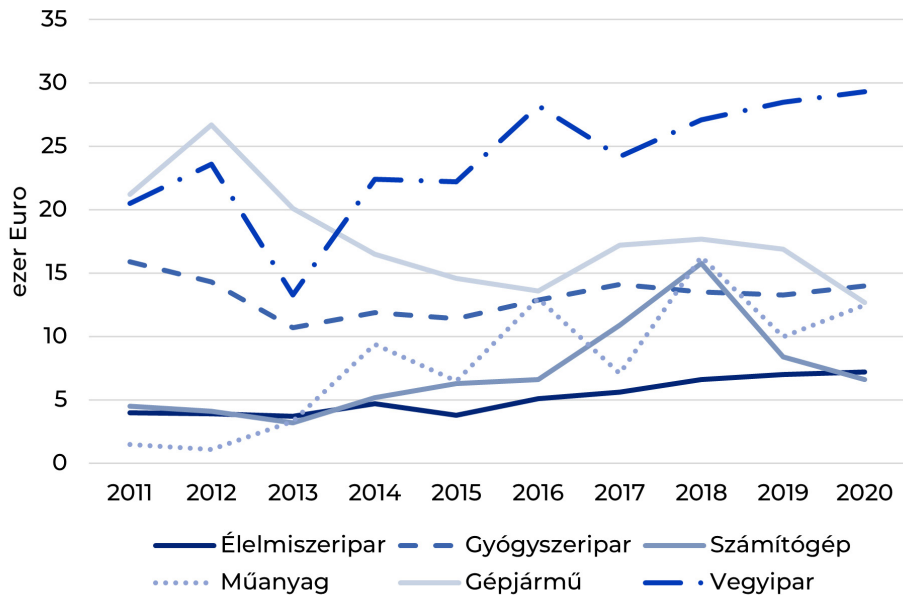
Forrás: Eurostat (2022)

A 13. ábrán az egy foglalkoztatottra jutó beruházás értékét látjuk Magyarországon 2011-2020 között. Azt tapasztaljuk, hogy a legmagasabb beruházási érték a teljes időtávot tekintve a vegyiparban található. A kezdeti magas érték a gépipar esetén folyamatosan csökken. A legalacsonyabb érték az élelmiszeriparban és a műanyag- és gumiparban van. Mindkét ágazatban alacsony a hozzáadott érték és a termelékenység is. A számítógépgyártás alacsony értékei is elgondolkodtatók. A gyógyszeriparban enyhén növekvő értékekkel találkozunk, a 2020 évi érték a második legmagasabb, és – amint azt a 10. ábrán láthatjuk – 2020-ban a vizsgált ágazatok között a gyógyszeripar termelékenysége is a második legmagasabb. A műanyagipar esetén évente változó adatokat látunk nagyon alacsony kezdeti értékkel, amely 2020-ra a vizsgált ágazatok között már a 4. legmagasabb.

13. ábra. Az egyes ágazatok egy foglalkoztatottra jutó beruházás értéke (ezer Euro) Magyarországon 2011 és 2020 között

Forrás: Eurostat (2022)

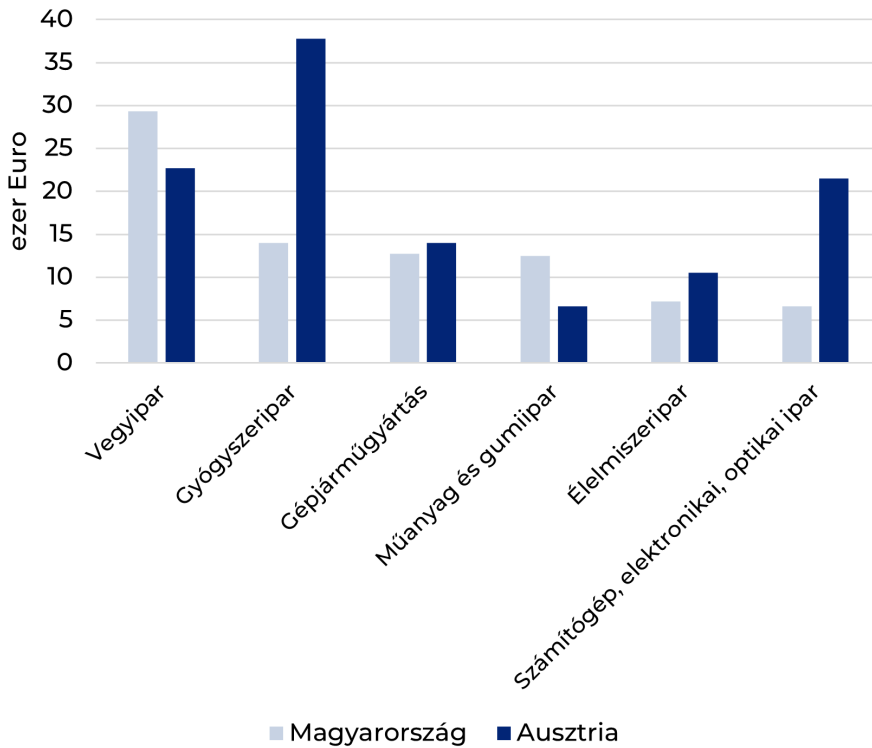

Végül vizsgáljuk meg az egy foglalkoztatottra jutó beruházási értéket Magyarország és Ausztria esetén! A 14. ábra alapján azt láthatjuk, hogy az osztrák érték – két ágazat kivételével – jelentősen magasabb. A két alacsonyabb értékű ágazat – a műanyag- és gumipar illetve a vegyipar – feltehetőleg nem is játszik komoly szerepet az osztrák feldolgozóiparban. Mindkettő erősen energia- és anyagigényes, és un. alacsony technológiai színvonalat képviselő ágazat. Érdeemes figyelni viszont arra, hogy a két csúcstechnológiás ágazatban, a gyógyszeriparban és a számítógép, elektronika és optikai iparban a magyar beruházási érték csupán az osztrák 37, illetve 31 százaléka.

A termelékenység a versenyképesség alapvető meghatározója. A magyar termelékenységi adatok általában alacsonyak akkor is, ha néhány ágazat – mint például a gyógyszeripar – esetén, magyar viszonylatban jónak tekinthetők. Az okok között találjuk az alacsonyabb beruházási szintet és különösen az alacsonyabb humán beruházási értékeket, amelyek miatt – ahogyan az IMD friss tehetség versenyképességi listáján látható – a vizsgált 63 ország között csak a 44. helyen vagyunk. Ez az EU 27 tagországa között a 23. helynek felel meg. Csak Bulgária (27), Románia (26), Szlovákia (24) és Lengyelország (25) van mögöttünk (IMD, 2022).

14. ábra. Egyes ágazatokban az egy foglalkoztatottra jutó beruházási érték Magyarországon és Ausztriában, 2020 (ezer Euro)

Forrás: Eurostat (2022)

Összefoglalás és következtetések

Az ipar szerepe a világban felértékelődőben van olyan országokban is, amelyekben az ipar hozzájárulása a teljes hozzáadott értékhez jelenleg alacsonyabb, mint régióinkban. A felértékelődés jelentős technológiai fejlődéssel, hozzáadott érték növekedéssel és jelentős átalakulással zajlik. Régióinkban az ipar szerepe jelentős, azonban szerkezetében inkább a kevésbé nagy hozzáadott értékű ágazatok többnyire összeszerelő tevékenységei játszanak nagy szerepet.

Az ipar szerkezeti modernizációja, energia- és anyagtakarékos, a körforgásos gazdaságra áttérő fejlődése javítaná a magyar gazdaság termelékenységét, ezen keresztül versenyképességét is, és jelentősen csökkentené a fejlődési csapdába esés veszélyét. Ezt az átalakulást tudatos és jövőorientált, a régi szerkezeteket nem megmerevítő, hanem lebontó és az új szerkezetek kialakulását gyorsító iparstratégiával és iparpolitikával lehetne meg támogatni.

Felhasznált irodalom

- Cain, G. (2022). "The Titanium Economy" Review: Making It in America. Retrieved from <https://www.wsj.com/articles/he-titanium-economy-review-making-it-in-amerika-11665612465> Accessed: 2022. 10. 12.
- Eurostat (2022): Industry, trade and services. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/explore/all/icts?lang=en&display=list&sort=category> Accessed: 2022. 10. 21.
- IMD (2022). IMD World Talent Ranking 2020. IMD World Competitiveness Center. Lausanne, Svájc
- KSH (2022). Ipar. Retrieved from <https://ksh.hu/ipar> Accessed: 2022. 10. 21.
- Mazzucato, M. (2013). The Entrepreneurial State. Anthem Press
- McKinsey & Co.(2022). The Titanium Economy: An Introduction (Borden K. et al.) Retrieved from <https://www.mckinsey.com/industries/advanced-electronics/our-insights/the-titanium-economy-an-introduction> Accessed: 2022. 10. 21.
- Padhi A., Batra G. & Santhanaw N. (2022). The Titanium Economy. Public Affairs, Hachette Book Group, New York.
- Schwab, K. (2017): The Fourth Industrial Revolution. Currency. 2017.
- Simon, H. (2009): Hidden Champions of the 21st Century. Springer
- Simon, H. (2010): Rejtett bajnokok a XXI. században. Leadership